

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
1.5 นิยามคำศัพท์	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 นมผง	4
2.2 น้ำผึ้ง	14
2.3 วานิลลา	21
2.4 การแปรรูปอาหารผง	23
2.5 การใช้มอดโตเด็กซ์ตรินในการผลิตอาหารผง	26
2.6 สมบัติสำคัญของอาหารผง	27
บทที่ 3 อุปกรณ์ สารเคมีและวิธีการวิจัย	
3.1 วัตถุประสงค์	34
3.2 เครื่องมือและอุปกรณ์	34
3.3 สารเคมี	35
3.4 วิธีการวิจัย	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการทดลองและวิจารณ์	
4.1 สมบัติของนมผึ้งสด	42
4.2 อัตราส่วนที่เหมาะสมของสารปรุงแต่งกลิ่นรสในการทำนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	46
4.3 สภาพที่เหมาะสมในการทำแห้งนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสโดยใช้เครื่องทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	52
4.4 การเปรียบเทียบสมบัติทางกายภาพ เคมี จุลชีววิทยา และประสาทสัมผัสของผลิตภัณฑ์นมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	68
4.5 อัตราส่วนการชงละลายที่เหมาะสมของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	76
4.6 ลักษณะขอปชันไอโซเทอร์มของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	79
4.7 คุณภาพของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสในระหว่างการเก็บรักษา	81
บทที่ 5 สรุปผลการทดลองและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการทดลอง	90
5.2 ข้อเสนอแนะ	92
เอกสารอ้างอิง	93
ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก วิธีการวิเคราะห์คุณภาพทางกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยาและวิธีการคำนวณ	108
ภาคผนวก ข ตารางผลการทดลอง	122
ภาคผนวก ค รูปภาพประกอบการวิจัย	125
ภาคผนวก ง แบบทดสอบทางด้านประสาทสัมผัส	147
ภาคผนวก จ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 294 (พ.ศ. 2548) เรื่อง รอยัลเฮลตี้และผลิตภัณฑ์รอยัลเฮลตี้ และคำชี้แจงประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 (พ.ศ.2548) เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร	149
ประวัติผู้เขียน	160

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 องค์ประกอบของนมผึ้ง	6
2.2 ปริมาณน้ำตาลในนมผึ้ง	7
2.3 ปริมาณวิตามินของนมผึ้ง	9
2.4 เปรียบเทียบสารอาหารของนมวัวและนมผึ้ง	9
2.5 กรดอะมิโนที่พบในน้ำผึ้ง	16
4.1 สมบัติทางเคมีของนมผึ้งสด	43
4.2 ปริมาณน้ำตาลในนมผึ้งสด	43
4.3 การระบุชนิดของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสในนมผึ้งสด	44
4.4 สมบัติทางจุลชีววิทยาของนมผึ้งสด	44
4.5 คะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภคต่อนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	47
4.6 ค่า Pearson's correlation ของการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภค	48
4.7 สมบัติทางเคมีของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสสูตรที่เหมาะสม	49
4.8 น้ำตาลในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสสูตรที่เหมาะสม	50
4.9 สารระเหยง่ายที่ตรวจพบในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสสูตรที่เหมาะสม	50
4.10 สมบัติทางจุลชีววิทยาของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสสูตรที่เหมาะสม	52
4.11 ค่าสีของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสผสมมอลโตเด็กซ์ทรินก่อนการทำแห้ง	52
4.12 ผลของระยะเวลาในการทำแห้งและปริมาณมอลโตเด็กซ์ทรินต่อสมบัติทางกายภาพและเคมีของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	55
4.13 เปรียบเทียบสมบัติทางกายภาพของนมผึ้งผงบริสุทธิ์และนมผึ้งผงปรุงแต่งกลิ่นรส	68
4.14 เปรียบเทียบสมบัติทางเคมีของนมผึ้งผงบริสุทธิ์และนมผึ้งผงปรุงแต่งกลิ่นรส	70
4.15 การระบุชนิดของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสในนมผึ้งผงบริสุทธิ์และนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	74
4.16 สมบัติทางจุลชีววิทยาของนมผึ้งผงบริสุทธิ์และนมผึ้งผงปรุงแต่งกลิ่นรส	75
4.17 คะแนนความชอบของผู้บริโภคในการทดสอบทางประสาทสัมผัสระหว่างนมผึ้งผงบริสุทธิ์และนมผึ้งผงปรุงแต่งกลิ่นรส	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.18 คะแนนความชอบทางประสาทสัมผัสของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสขงละลาย	77
4.19 ค่า Pearson's correlation ของการทดสอบการยอมรับทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภค	79
4.20 สมบัติทางจุลชีววิทยาของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษาที่อุณหภูมิ $28\pm 5^{\circ}\text{C}$ ระยะเวลา 4 เดือน	86
ก-1 การอ่าน Most Propable Number (MPN)	120
ก-2 ค่า a_w ของสารละลายเกลือที่แตกต่างกันที่อุณหภูมิ 25°C	121
ข-1 ค่า Pearson's correlation ของสมบัติทางกายภาพและเคมีของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	123
ข-2 สมบัติทางกายภาพ ทางเคมี และทางจุลชีววิทยาของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง เป็นระยะเวลา 4 เดือน	123
ข-3 คะแนนการยอมรับทางประสาทสัมผัสของผู้บริโภคที่มีต่อนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ที่เก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง เป็นระยะเวลา 4 เดือน	124
จ-1 ตารางการแสดงค่าเดือนของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 293 (พ.ศ.2548)	157

สารบัญภาพ

รูป	หน้า
2.1 ความแตกต่างระหว่างนางพญาผึ้ง และผึ้งงาน	5
2.2 โครงสร้างโมเลกุลของกรดไขมันในนมผึ้ง	8
2.3 Static และ dynamic angle of repose	29
4.1 โครมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HSSPME-GC-MS ในนมผึ้งสด	45
4.2 โครมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HSSPME-GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	51
4.3 ค่าสี L* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ก่อนและหลังการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	54
4.4 ผลของระยะเวลาในการทำแห้ง และปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่าสี L* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสที่ผ่านการทำแห้ง	56
4.5 ค่าสี a* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ก่อนและหลังการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	57
4.6 ผลของระยะเวลาในการทำแห้ง และปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่าสี a* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	58
4.7 ค่าสี b* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ก่อนและหลังการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	58
4.8 ผลของระยะเวลาในการทำแห้ง และปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่าสี b* ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	59
4.9 ค่า hue angle ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส ก่อนและหลังการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	60
4.10 ผลของระยะเวลาในการทำแห้ง และปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่าสี hue ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	61
4.11 ผลของระยะเวลาในการทำแห้งและปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อความสามารถในการละลายของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรสที่ผ่านการทำแห้ง	62
4.12 ผลของระยะเวลาในการทำแห้งและปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่ามุมกองของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	64
4.13 ผลของระยะเวลาในการทำแห้งและปริมาณมอลโตเด็คซ์ตรินต่อค่า a_w ของนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	66

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูป	หน้า
4.14 ผลของระยะเวลาในการทำแห้ง และปริมาณมอด โทเด็กซ์ตรินต่อปริมาณความชื้นของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	67
4.15 โคโรมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HSSPME- GC-MS ในนมผง	72
4.16 โคโรมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HSSPME- GC-MS ในนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	73
4.17 ลักษณะ sorption isotherm ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	80
4.18 การเปลี่ยนแปลงของค่า L^* ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	82
4.19 การเปลี่ยนแปลงของค่า a^* ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	82
4.20 การเปลี่ยนแปลงของค่า b^* ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	83
4.21 การเปลี่ยนแปลงของความสามารถในการละลายของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	83
4.22 การเปลี่ยนแปลงของค่ามุมกองของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	84
4.23 การเปลี่ยนแปลงของปริมาณความชื้นของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	85
4.24 การเปลี่ยนแปลงของค่า a_w ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	86
4.25 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้านลักษณะปรากฏของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	87
4.26 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้านสีของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	88
4.27 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้านกลิ่นวานิลลาของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	88
4.28 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้านรสหวานของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	89
4.29 การเปลี่ยนแปลงของคะแนนการทดสอบทางประสาทสัมผัสด้านความชอบรวมของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสระหว่างการเก็บรักษา	89

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูป	หน้า
ก-1 การวัด Static angle of repose	111
ก-2 การดูดซับสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรสด้วยเทคนิค HS – SPME	115
ก-3 การตรวจนับโคลิฟอร์มและฟีคัล โคลิฟอร์มโดยวิธี MPN	119
ค.1 ลักษณะของนมผงสด	126
ค-2 ชุดอุปกรณ์และเครื่องมือวิเคราะห์โปรตีน	126
ค-3 ลักษณะการเตรียมตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์โปรตีน	126
ค-4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	127
ค-5 ชุดอุปกรณ์และเครื่องทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	127
ค-6 การเตรียมตัวอย่างในการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็งของนมผง	127
ค-7 การทำแห้งแบบแช่เยือกแข็งนมผงสด	128
ค-8 ลักษณะนมผงที่ผ่านการทำแห้งเป็นเวลา 72 ชั่วโมง	128
ค-9 การเตรียมตัวอย่างนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส ในการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	128
ค-10 การทำแห้งแบบแช่เยือกแข็งนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	129
ค-11 ลักษณะของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	129
ค-12 ลักษณะของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสที่ใส่ตัวอย่างมากเกินไป	129
ค-13 ลักษณะนมผงปรุงแต่งกลิ่นรสที่ผ่านการทำแห้งแบบแช่เยือกแข็ง	130
ค-14 ลักษณะของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส ที่ผ่านการทำแห้งเป็นเวลา 36 ชั่วโมง	130
ค-15 ลักษณะของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส ที่ผ่านการทำแห้งเป็นเวลา 48 ชั่วโมง	130
ค-16 ลักษณะของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส ที่ผ่านการทำแห้งเป็นเวลา 72 ชั่วโมง	130
ค-17 การวิเคราะห์ความสามารถในการไหลของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	131
ค-18 ลักษณะนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	131
ค-19 เครื่อง Gas Chromatography - Mass Spectrometry (GC-MS)	131
ค-20 DSC thermogram ของนมผงสด	132
ค-21 DSC thermogram ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	132
ค-22 DSC thermogram ของนมผง	133
ค-23 DSC thermogram ของนมผงปรุงแต่งกลิ่นรส	133

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูป	หน้า
ค-24 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โครมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรส ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	134
ค-25 โครมาโตแกรมของ octanoic acid ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	135
ค-26 โครมาโตแกรมของ ethyl vanillin ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	136
ค-27 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โครมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรส ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้ง	137
ค-28 โครมาโตแกรมของ cyclopentasiloxane, decamethyl ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้ง	138
ค-29 โครมาโตแกรมของ cyclopentasiloxane, dodecamethyl ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้ง	139
ค-30 โครมาโตแกรมของ silanamine, N-[2, 6-dimethyl-4-[(trimethylsilyloxy)phenyl]- 1,1,1-trimethyl] ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้ง	140
ค-31 โครมาโตแกรมของ benzoic acid, 2, 5-bis(trimethylsilyloxy)-, trimethylsilyl ester ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้ง	141
ค-32 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์โครมาโตแกรมของสารประกอบระเหยง่ายที่ให้กลิ่นรส ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	142
ค-33 โครมาโตแกรมของ cyclopentasiloxane, dodecamethyl ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	143
ค-34 โครมาโตแกรมของ ethyl vanillin ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	144
ค-35 โครมาโตแกรมของ pentasiloxane, dodecamethyl ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	145
ค-36 โครมาโตแกรมของ benzoic acid, 2, 5-bis(trimethylsilyloxy)-, trimethylsilyl ester ที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วย HS-SPME, GC-MS ในนมผึ้งปรุงแต่งกลิ่นรส	146